

B 341/UVN

Käsittelijä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee
ministerineuvoston ehdotusta kotouttamisesta

Ehdotus

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

- että se toteuttaa kotouttamista koskevan yhteistyöohjelman 2022–2024 ministerineuvoston ehdotusluonnoksen ja valiokunnan näkemysten mukaisesti.

Taustaa

Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyöministerit päättivät vuonna 2016 perustaa pakolaisten ja maahanmuuttajien kotouttamista koskevan kolmivuotisen (2016–2018) pohjoismaisen yhteistyöohjelman Pohjoismaihin vuonna 2015 saapuneen suuren pakolaismäärän vuoksi. Vuonna 2018 yhteistyöministerit päättivät jatkaa ohjelmaa vuoden 2021 loppuun ulottuvalla uudella kolmivuotiskaudella. Vuonna 2020 ohjelmaa päätettiin pidentää vielä kolmella vuodella, sillä Pohjoismaiden uusien asukkaiden kotoutumiseen liittyvässä osaamisessa ja menetelmissä on vielä kehittämisen varaa. Käsiteltävänä olevan yhteistyöohjelman luonnos koskee siten kautta 2022–2024.

Kotoutumisalue on laaja ja koskettaa useita eri sektoreita, joista mainittakoon sosi-aali- ja terveyssektori, tasa-arvo, lapset ja nuoret, koulutus ja työmarkkinat. Laaja-alaisuus tarjoaa mahdollisuuksia, sillä kotoutuminen kiinnostaa erilaisia kohderyhmiä, kuten ministeriöitä, viranomaisia, tutkimuslaitoksia, kuntia ja kansalaisyhteiskuntaa. Tämän ansiosta tarjolla on runsaasti kaikille Pohjoismaille relevanttia osaamista ja käytäntöjä.

Vuosina 2020–2021 tehty arvio aiempien vuosien toimenpiteistä osoittaa, että pannotusta ohjelman tavoitteisiin ja kohderyhmiin on syytä jatkaa. Ensinnäkin siksi, että Pohjoismaat selviytyisivät parhaalla mahdollisella tavalla kotouttamisalan suuresta työmäärästä, toisaalta siksi, että voitaisiin varmistaa ohjelman relevanssi sovituille kohderyhmille. Ohjelmakaudella 2022–2024 keskitytään ensisijaisesti ongelmiin ja ratkaisuihin, jotka liittyvät **koulutukseen ja työmarkkinoihin**.

Yhteistyöohjelma on ollut lausunnolla Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnassa, Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnassa sekä Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnassa.

Valiokunnan näkemykset

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnan enemmistö suhtautuu myönteisesti kotouttamista koskevaan yhteistyöohjelmaan. Valiokunta mainitsee muun muassa kielitaidon tärkeyden kotoutumisessa ja painottaa, että kokonaisvaltaisempi ihmiskäsitys sekä kielen ja terminologian oppiminen käytännössä työpaikalla ovat onnistuneen kotoutumisen tärkeitä osatekijöitä.

Vapaata Pohjolaa edustavat valiokunnan jäsenet suhtautuvat epäillen yhteiseen kotouttamisstrategiaan, koska se edellyttää yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa. Pohjoismaiden politiikat ja käytännöt poikkeavat tältä osin toisistaan. Vapaan Pohjolan mukaan ohjelmasta myös puuttuu näkökulma rikollisuuteen, ulkopuolisuuteen (syrjäytymiseen), kielitaitoon ja maahanmuuton jatkumiseen.

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan enemmistö kannattaa kotouttamista koskevan yhteistyöohjelman analyysia ja pitää koulutusta, kielitaitoa ja mahdollisuutta kiinnittyä työmarkkinoille ratkaisevina kotouttamistyön onnistumisen kanalta.

Vapaata Pohjolaa edustavat valiokunnan jäsenet tähdentävät tältä osin yksilön omaa vastuuta.

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan enemmistöllä ei ole huomautettavaa yhteistyöohjelmaan.

Vapaata Pohjolaa edustavat valiokunnan jäsenet esittävät varauman yhteistyöohjelman toteuttamiseen sillä perusteella, ettei pakolaisten kotouttaminen ole Pohjoismaiden neuvoston tehtävä, koska se ei ole pohjoismaisen yhteistyön ydintä. Vapaa Pohjola yhtyy Pohjoismaiden ministerineuvoston arvioon siitä, että koulutus ja työpaikka ovat onnistuneen kotoutumisen keskeinen edellytys. On elintärkeää varmistaa maahanmuuttajien digitaidot ja kielitaito, edistää syrjimättömyyttä ja tasa-arvoa ja torjua ”kunnialkulttuuria”. Vapaan Pohjolan mielestä maahanmuuttajan omaa henkilökohtaista vastuuta ei kuitenkaan ole tuotu selkeästi esille. Kotoutuminen ei toteudu pelkästään sosiaalipoliittisilla ja koulutuspoliittisilla toimenpiteillä, vaan yksilöllä on henkilökohtainen vastuu sopeutumisesta ja oman paikkansa löytämisestä uudessa maassa. Oikeuksien mukana tulevat siis myös velvollisuudet. Vapaan Pohjolan mielestä tämä tulee ilmaista selkeämmin Pohjoismaiden ministerineuvoston ohjelmassa. Sama koskee vastuuta kielen oppimisesta ja omasta toimeentulosta yms.

Enemmistö kaikkien lausunnon antaneiden valiokuntien, eli Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnan, Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan sekä Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan, jäsenistä kannattaa Pohjoismaiden ministerineuvoston luonnosta kotouttamista koskevaksi yhteistyöohjelmaksi 2022–2024 ja suosittaa ohjelman toteuttamista.

Pohjolassa 7. helmikuuta 2022

Eva Lindh (S)

Per-Arne Håkansson (S)

Maria Strömkvist (S)

Truls Vasvik (A)

Abbas Razvi (RV)

Jenni Pitko (vihr.)

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp)

Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)

Tone Wilhelmsen Trøen (H)

Atte Kaleva (kok.)

Wille Valve (MSÅ)

Tobias Drevland Lund (R)

Kathy Lie (SV)

Varauma

Vapaa Pohjola esittää päätökseen varauman.

Vapaa Pohjola *ei* siis halua Pohjoismaiden ministerineuvoston toteuttavan kotouttamista koskevaa yhteistyöohjelmaa 2022–2024.

Pohjolassa 7. helmikuuta 2022

Angelika Bengtsson (SD)

Cassandra Sundin (SD)